

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΝΕΟΕΛ. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

16/5/2011

Α<sub>1</sub>

Τρία απ' τα βασικά γνωρίσματα της Επτανησιακής Σχολής είναι η λατρεία **της πατρίδας , της θρησκείας και της φύσης** . Αυτά είναι τα βασικά θέματα και στο έργο του Σολωμού «Ο Κρητικός» .

Πιο συγκεκριμένα στο απόσπασμα 2[19] στα πλαίσια του όρκου που δίνει ο αφηγητής , για να πείσει για την αλήθεια των λεγόμενων του , προβάλλεται η λατρεία της πατρίδας με τις αναφορές στις λαβωματιές που ο ίδιος έχει αποκτήσει κατά την διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα και των πολλών μαχών που έχει πάρει μέρος, «μά τές πολλές λαβωματιές που μόφαγαν τά στήθια». Τονίζεται η γενναιότητα και το θάρρος με το συγκεκριμένο στίχο, χαρακτηριστικά όλων όσων συμμετείχαν σ' αυτόν τον Αγώνα. Αξίζει να σημειωθεί πως οι πληγές στο στήθος αποδεικνύουν πως ο ήρωας ποτέ δε δέλιασε , τότε δε γύρισε την πλάτη στον εχθρό.

Το θέμα της θρησκείας είναι διάχυτο σε ολόκληρο σχεδόν το απόσπασμα 2[19] .Ο Κρητικός κάνοντας ένα λογικό άλμα μεταφέρεται στη στιγμή της Τελικής Κρίσης, σε ένα τόπο γνωστό από τη χριστιανική θρησκεία ως «Παράδεισο». «Λάλησε, Σάλπιγγα» και ο ήρωας με προσφώνηση στη σάλπιγγα της Δευτέρας Παρουσίας μεταφέρεται στον κόσμο των νεκρών, εκεί όπου θα συναντήσει την αγαπημένη του. Σαφέστατη η αναφορά στην Παλαιά Διαθήκη και στις επιστολές του Παύλου. (Το απόσπασμα είναι γεμάτο από θέσεις /δοξασίες του χριστιανισμού: κοιλάδα Ιωσαφάτ , μεταθανάτια ζωή, Ανάσταση κλπ.).

Τέλος, η φύση είναι το θέμα που κυριαρχεί στο απόσπασμα 1[18]. Ειδικότερα, στο στίχο 5 «τα πέλαγα στην άστραπή κι ό ούρανός αντήχων » ο ήρωας αναφέρεται σε στοιχεία της φύσης, τα οποία προσωποποιούνται. Όλα έχουν φωνές και συμμετέχουν με το δικό τους τρόπο στο επεισόδιο του ναυαγίου. Η φύση «εμψυχωμένη» ως ζωντανή κοσμική ενότητα με όλες τις δυνάμεις της (καλές κι κακές) στην ουσία πολεμά τον ήρωά μας .

Βασικό γνώρισμα της Επτανησιακής Σχολής είναι και η λατρεία **της γυναίκας**, το οποίο μπορούσε να αναφερθεί ανάμεσα στα 3 που ζητήθηκαν. Στο δοθέν απόσπασμα του έργου το συγκεκριμένο θέμα υπάρχει στο απόσπασμα 3[20] με την γυναικεία παρουσία που είναι αισθητή στο στίχο 9 «όμως κοντά στην κορασιά, που μ' έσφιξε κι έχαρη» αλλά και στο στίχο 11-12 που εμφανίζεται η φεγγαροντυμένη].

B1

α)

- Εικόνα ακουστική και κινητική αποτελεί εκείνη της κόρης έξω από την πόρτα του Παραδείσου, καθώς τραγουδάει και ψάχνει για το σώμα της και για τον αγαπημένο της .
- Η οπτική και ακουστική εικόνα του αφηγητή που συνομιλεί με τους αναστημένους νεκρούς.

Όπως παρατηρεί ο Δ. Μαρωνίτης , «....το παραδείσιο τοπίο εγκοσμιάζεται. Τοπικοί και χρονικοί προσδιορισμοί επίμονα ανακαλούν επίγειες μνήμες : «Ψηλά», «πρώι», «λουλούδια»... Δυο ροπές, λοιπόν, αντίθετες που παν να σμίξουν. Ακριβώς στο σημείο της ιδεατής αυτής σμίξης περιμένουμε τη μεταθανάτια (ερωτική) συνάντηση του Κοητικού και της κόρης – μια συνάντηση που, ενώ προετοιμάζεται, σκόπιμα και με παραδειγματική ποιητική οικονομία δεν πραγματοποιείται».

Η εγκοσμίωση του παραδείσιου τοπίου από το Σολωμό αντικατοπτρίζει τις επιδράσεις που του έχουν ασκήσει ο Ντάντε, το δημοτικό τραγούδι, ο Χορτάτης με την «Ερωφίλη», κυρίως όμως η δυϊστική αντίληψη του Χριστιανισμού αλλά και του Πλάτωνα (κόσμος των ιδεών).

β)

Η αναγωγή αυτή εξηγείται από το θάνατο της κόρης, ο οποίος προκαλεί αβάσταχτο πόνο στον ήρωα. Έτσι, η μόνη δυνατότητα να ξαναδεί την αγαπημένη του είναι να πεθάνει και ο ίδιος, ώστε να τη συναντήσει στην άλλη ζωή. Αναφέρεται, λοιπόν, στον οραματισμό της έσχατης κρίσης. Συνηθισμένο μοτίβο στο Σολωμό η αναφορά του θανάτου να ακολουθείται από μια νύξη στη Δευτέρα Παρουσία. «Αφού μετά το θάνατο χρόνος δεν υπάρχει πια, ο σωματικός θάνατος του καθενός οδηγεί αμέσως στην ανάστασή του, που λαμβάνει χώρα την ίδια στιγμή με την ανάσταση όλων των νεκρών» (Π. Μαρκοτί ). Έτσι, το ερωτικό σμίξιμο των δύο νέων που δεν πραγματοποιήθηκε εν ζωή αναμένεται να συντελεστεί μετά θάνατον. Ίσως, η επιλογή αυτή του Σολωμού να οφείλεται στην επίδραση που του είχε ασκήσει η πλατωνική θεωρία των ιδεών, σύμφωνα με την οποία ο αληθινός κόσμος των όντως όντων είναι εκείνος των ιδεών, ο επουράνιος, στον οποίο και μόνο μπορεί να πραγματοποιηθεί η αληθινή ερωτική σμίξη, της οποίας η επίγεια αποτελεί απεικασμα.

B2.

Ο ήρωας χάνοντας την επαφή με τον κόσμο των αισθήσεων και προχωρώντας σ' ένα επίπεδο ενόρασης αναφέρεται δύο φορές στην έννοια της ησυχίας που προετοιμάζει την εμφάνιση μιας θεϊκής μορφής, που με τη μυστηριώδη παρουσία της θα καταφέρει να μεταμορφώσει τη φύση. «Κάτι κρυφό

μυστήριο ἐστένεψε τη φύση» και ο Σολωμός αναπτύσσει το αρχαίο λογοτεχνικό και γνωστό Σολομώντειο σ' αυτόν μοτίβο της σιγής του κόσμου πριν από ένα φοβερό συμβάν, πριν από τη Θεία επιφάνεια.

Ο ποιητής αισθητοποιεί το παραπάνω μέσω πληθώρας εκφραστικών μέσων. Αρχικά, με την εἰκὼνα της γαλήνιας επιφάνειας της θάλασσας, στην οποία καθρεφτίζονταν τ' ἄστρα, «κι ἡ θάλασσα...ὅλα τ' ἄστρα». Μετά την περιγραφή της φουρτουνιασμένης θάλασσας, ξαφνικά το σκηνικό άλλαξε ολότελα. Η καταιγίδα κόπασε, τα νερά έγιναν γαλήνια και ξεθόλωσαν, η επιφάνειά της είναι τόσο ἡρεμη που τα ἀστέρια του καθαρού πια ουρανού καθρεφτίζονται πάνω της. Με την εικόνα αυτή μας δίνεται η εντύπωση ότι ο ουρανός σμίγει με τη θάλασσα και τη στεριά τονίζοντας τη συμφύλαση όλων των φυσικών στοιχείων. Ο τόπος πια μοιάζει φιλόξενο και καθόλου εχθρικό. Ολόκληρη η πλάση είναι έτοιμη να υποδεχθεί με τιμές την υπερκόσμια οντότητα, τη Φεγγαροντυμένη. Επιπλέον, πολύ εύστοχα ο Σολωμός με την παρομοίωση της θάλασσας με ευωδιαστό περιβάλλον «σαν περιβάλει εὐώδησε» τονίζει πόσο πολύ το κυρίαρχο στοιχείο της φύσης, η θάλασσα, που προηγουμένως ἐπρόκειτο να «καταπιεί την κόρη», τώρα έχει ηρεμήσει τόσο πολύ, γιατί κάτι θεϊκό πρόκειται να εμφανιστεί. Αρώματα λουλουδιών διασκορπίζονται αποδεικνύοντας για άλλη μια φορά πως οι δυνάμεις της φύσης πάντα πολεμούν τον άνθρωπο, όμως υποχωρούν και προσκυνούν τελικά τις ανώτερες δυνάμεις που εμφανίζονται.

[Φυσικά, τα συγκεκριμένα εκφραστικά μέσα έχουν επιλεγεί και σχολιαστεί ενδεικτικά, καθώς στο απόσπασμα που ζητείται να βρεθούν υπάρχουν περισσότερα. Για παράδειγμα, έχουμε αντίθεση στους στίχους 1 – 10 ανάμεσα στη φουρτουνιασμένη θάλασσα και στη γαλήνη και την ακινησία της φύσης γενικά. Υπάρχει επανάληψη της έννοιας της ησυχίας στο στίχο 3 «ἡσύχασε, ἡσυχία», προσωποποίηση της φύσης στο στίχο 6 «κάθε ὁμορφιά...να ἀφήσει», μεταφορές στο στίχο 3 «πάστρα», με την οποία τονίζεται η καθαρότητα της θάλασσας, τα νερά δεν είχαν θολούρα, ήταν διαυγή και στο στίχο 4 «ἐδέχτηκε ὅλα τ' ἄστρα». Τέλος στο στίχο 4 έχουμε ηχητικό χιαστικό σχήμα φωνηέντων στις λέξεις «περιβάλει - εὐώδησε»].

Γ<sub>1</sub>

α) Ο Κοιτικός προσωποποιεί το αστροπελέκι, αποδίδοντάς του ανθρώπινες ιδιότητες, περιμένοντας αυτό να αποδεχθεί την παράκληση του. Το χαρακτηρίζει «καλό» (ευφημισμός), προφανώς γιατί θέλει να το εξευμενίσει. Η ευφημιστική αυτή επίκληση βρίσκει ανταπόκριση : τρία αστραπόβροντα πέφτουν (σύνθεση των στοιχείων ανά τρία / δημοτικό τραγούδι), διευρύνοντας το οπτικό σκηνικό στο οποίο θα διαδραματιστεί η ιστορία (πέλαγα, ουρανός, ακρογιαλιές, βουνά) και την κορασιά. Το ότι το αστροπελέκι πέφτει «πολύ κοντά στην κορασιά» μάλλον δημιουργεί δυσοίωνα συναισθήματα για την τύχη του ερωτικού ζεύγους. Η συγκεκριμένη σκηνοθετική εικονοπλασία υπογραμμίζει την εχθρική σχέση ανθρώπου να αποκαταστήσει την επικοινωνία με τα στοιχεία της.

β) Αρχικά, σ' αυτό το δίστιχο έχουμε αναφορά στην εν σαρκή ανάσταση νεκρών, την οποία πιστεύει η Ορθόδοξη Εκκλησία. Η κόρη, ανάμεσα στους νεκρούς (προϊδεασμός του αναγνώστη για το θάνατο της αγαπημένης του Κρητικού), στην Πύλη του παραδείσου, ψάλλει τη γενική Ανάσταση, περιμένοντας να μπει και πάλι στο σώμα της, δηλαδή την ενσάρκωση της, προκειμένου να συναντηθεί με τον αγαπημένο της (Κρητικό) και να ενωθούν σ' έναν αιώνιο γάμο, στον κόσμο του Παραδείσου. Η ανυπομονησία της κόρης, μάλλον οφείλεται στην έντονη επιθυμία της να ξαναβρεί τον «έρωτα της», κάτι που ως απάντηση από τους νεκρούς ικανοποιεί και τον Κρητικό.

#### Δ1

Ως προς το περιεχόμενο τα 2 ποιήματα παρουσιάζουν ομοιότητες και διαφορές στα εξής σημεία:

#### ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ

1. Ο Μάνθος, όπως και ο Κρητικός, δραστηριοποιείται σ' ένα κλίμα πολεμικό, αφού υπήρξε ήρωας κι αυτός της Κρητικής επανάστασης. Ο αναγνώστης, ανάμεσα στα γλυκά λόγια του Μάνθου προς την αγαπημένη του θα εντοπίσει και αναφορές στο πολεμικό κλίμα της εποχής, στους 3 τελευταίους στίχους.
2. Η παρουσία μιας κοπέλας – συντρόφου του ήρωα αποτελεί κοινό σημείο των 2 ποιημάτων. Συγκεκριμένα, και οι δύο κοπέλες παρουσιάζονται να τελούν υπό διαδικασία μετάβασης στο θάνατο. Στο Σολωμό, με την προσικονομία από την αναφορά στο μεταφυσικό επίπεδο απόσπ. 2[19]. Στο Μαρκορά στον 6° κι έπειτα στον 11° στίχο κι εξής, και τέλος στον 20°
3. Σημαντική ομοιότητα στο περιεχόμενο και στα 2 ποιήματα αποτελεί η αναφορά στα στοιχεία της φύσης : «ουρανός, χελιδόνια, λουλούδια, περιβόλι, περιγιάλι...» η αγάπη για τη φύση εξάλλου αποτελεί σημαντικό γνώρισμα της Επτανησιακής Σχολής, κοινό στοιχείο σ' όλα τα ποιήματα σχεδόν της εποχής.
4. Η αναφορά στο μεταφυσικό επίπεδο (παράδεισος – θεία μοναξιά (στίχος 10ος) αποτελεί βασική ομοιότητα των 2 ποιημάτων.

#### ΔΙΑΦΟΡΕΣ

1. Η βασικότερη διαφορά των 2 ποιημάτων εντοπίζεται στο επίπεδο του χώρου. Είναι σημαντικό να κατανοήσει ο αναγνώστης ότι ο Κρητικός είναι ζωντανός κι αναζητά στον παράδεισο την αγαπημένη του, ενώ ο Μάνθος είναι νεκρός και περιμένει την αγαπημένη του στον Παράδεισο!
2. Ο Μάνθος τέλος ονομάζει απ' την αρχή κιόλας την αγαπημένη του (Ευδοκία), ενώ ο Κρητικός δεν κάνει το ίδιο στο εξεταζόμενο απόσπασμα.

Επιμέλεια απαντήσεων

Ματάκια Άννα, Τρουλάκης Μάνος, Τσακίρογλου Σπύρος - Φιλολογοί